

Sárospataki

Iskusági Közlöny

.....

Főszerkesztő :

Szöke István

Társzerkesztők :

Kerekes György Imre és Sőreghy János

Felolós szerkesztő :

Gaál István

.....

Tartalom : Buza László dr. jogakad.
tanár : A jogi pálya és a nők. —
Novák József : Versek. — Bogyay
Zsigmond : Szólok hozzátok. — Irla :
Pierrot megkomolyodása. — Kerekes
György Imre : Levél (vers). — Osváth
József : Éjféli karcolatok. — Garaczy
Imre : Versek. — Idem : A diákság
és a város. — Kiss Géza : Versek. —
Vázlatok. — Irodalom. — Egyleti
élet. — Hírek. — Szerkesztői üzenet-
tek. — Folklore Fellows. — Hirdetések.

.....

Megjelenik

havonta egyszer.

Szerkesztőség és kiadóhivatal :

Sárospatak. Kollégium.

Előfizetés

egész évre 4 kor.

XXX. évfolyam.

Január hó.

1914.

Sárospatak legrégibb és legnagyobb férfiszabó divatüzlete (Városháza épületében)

Gyakran panaszkodik a közönség, hogy némely cég nem felel meg jól a bizalomnak s olcsó, gyári rossz árut szállít a megrendelt helyett s miután másod, harmadkézből szerzi azt be: jó nem lehet. Értesítem tehát a t. közönséget, hogy üzletemet megnagyobbitottam s raktáron tartom a legfinomabb angol és hazai szöveteket s saját műhelyemben a legolcsóbb és legkényelmesebb fizetési feltételek mellett dolgozom föl. A t. tanulmányuságnak, mint régebben, havi és ünneputáni fizetés mellett készítem a legjobb ruhákat. Jó anyag, izléses szabás, szép munka, szolid és kényelmes ár! Tessék meggyőződni róla rendeléssel!

Tisztelettel Weinberger Sámuel férfiszabó.
Kész ruhából, divatmellényből, sapkából nagy raktár.

Kundráth János

sárospataki cipésmester (Pataka-köz) készíti a legelegánssabb és legtartósabb uri és női cipőket. Legfinomabb kivitel. Olcsó ár. Minden részről a legteljesebb elismerés. Az ifjúság számára különösen nagy árkedvezmény!

Diákok cipésze!

Miglécz János

(Kapitány-ház.)

Prima munka, olcsó ár! Diákoknak részletfizetésre is!

Miért

kap annyi megbizást a kassai Haltenberger-féle ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógár?

Mert

a cég teljesen megbízható, a munkája gyors és kifogástalan és az árai jutányosak. Képviseli Sárospatakon a **Klein Mihály cég.**

Igen tisztelt Uraim!

Szives figyelmöket arra hívom fel, hogy

áru- házamban

mindennemű uridivat cikkeknek árait mélyen leszállítottam, ennél fogva kérem szives bevásárlásaiknak minél előbb való eszközzésére. Magamat szives pártfogásukba ajánlva, vagyok kitűnő tisztelettel

Deutsch Hermann

Nagy alkalmi vásár!?

Sárospataki

Iskusági Közlöny

XXX. évfolyam. Január hó. 1914.

A JOGI PÁLYA ÉS A NŐK.

Jogakadémiánknak a jövő szemesztertől kezdve minden valószínűség szerint nőhallgatói is lesznek. A vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélye alapján ugyanis nők is hallgathatják a jogi főiskolákon hirdetett államszámviteltani előadásokat.

Ez a körülmény természetesen veti fel a kérdést, hogy nem volna-e indokolt a jogi pályát általában megnyitni a nők előtt. A budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi kara — mint a lapok közléséből ismertetes — felirattal szándékozik fordulni a miniszterhez és kérni, hogy a jogi főiskolákra a nők is beiratkozhatnak rendes hallgatók gyanánt. A kérdés tehát mindenestre aktuális.

A nők jogi helyzete a kultúra fejlődésével mind kedvezőbbben alakul és mindinkább eltűnnek azok a különbségek, melyek a primitív népek jogrendszerében a két nem jogképessége között fennállanak. Ma már a két nem egyenjogúsítása a magánjog terén — azt mondhatjuk — egészen keresztül van vive s csak a közjog az, ahol a férfiak és a nők jogi helyzete közt lényeges eltéréseket találunk. A nőknek a legtöbb állam nem adja meg a parlamenti választói jogot s nem nyitja meg előttök mindazokat a pályákat, melyeket a férfiak előtt. A fejlődés tendenciája azonban kétségkívül a két nem teljes egyenjogúsítása s előbb-utóbb el fog következni az az idő, melyben ugyanazok a közjogok fogják megilletni a nőket, mint a férfiakat.

Nálunk Magyarországon — mint ismeretes — az egye-

tem orvosi és bölcsészeti (egyrésről a nyelv- és történet-tudományi, másrésről a matematikai és természettudományi) fakultásra beiratkozhatnak a nők és viselhetnek olyan közhivatalokat, melyekre ezeknek az elvégzése képest; de a jogi fakultás el van zárva előttük s ezzel együtt mindazok a közhivatalok, melyekhez jogi kvalifikáció kívánatik meg.

Vajjon mi ennek az oka?

A dolog magyarázatát semmi esetre sem lehet a jogi studiumok természetében keresni. Azt senki sem állithatja, hogy a jogi ismereteket éppen úgy ne sajátíthatnák el a nők, mint az orvosi vagy bölcsészeti ismereteket.

Az sem szolgálhat indokul, hogy a nők egyes közhivatalokra, melyekhez jogvégzettség szükséges, nem alkalmasak olyan mértékben, mint a férfiak. Főleg a bírói állásra szeretnek hivatkozni, mint olyanra, melyre a nők tulságos szubjektivizmusok következtében alkalmatlanok. Ez igaz; de másrésről ez még nem indokolja azt, hogy a jogi pályát általában elzárjuk a nők elől. Hiszen a jogvégzettség nemcsak a bírói állásra kvalifikál, s a jogi pálya megnyitása nem vonja szükségképen maga után, hogy mindazokat a közhivatalokat is megnyissuk a nők előtt, melyekhez a jogi kvalifikáció szükséges. A jogvégzettség éppen nálunk, Magyarországon tömérdek pályára képesít és kétségtelen, hogy ezek között nagyon sok van olyan, melyet a nők éppen olyan jól betöltenének, mint a férfiak.

A pontosság és megbízhatóság hiányát szintén nem lehet komoly ok gyanánt elfogadni akkor, amikor a sokkal nagyobb pontosságot és megbízhatóságot igénylő orvosi pálya már meg van nyitva előttük.

Nem a jogi pálya belső természete, hanem kizárólag az itt konstatálható túlsúfoltság az oka annak, hogy a jogi főiskolák a nők előtt el vannak zárva. Nézetünk szerint azonban a mai helyzetet nem rontaná meg tulságosan, ha évenként 110—120 nő — mert hiszen egyelőre többről alig lehet szó — a jogvégzettség birtokába jutna. A túlsúfoltság különben is csak átmeneti jelenség, mely csak pár évig tarthat. Mihelyt egy pálya nem nyújt biztos megélhetést, természetszerűleg azonnal megszűnik a vonzereje.

Ha a jogi pálya megnyitásának az volna az eredménye, hogy az ambiciózus és lelkiismeretes nők kiszorítanák a

joghallgató ifjúságnak léha és könnyelmű részét, mely ma csak azért iratkozik a jogra, mert azt végezheti el a legkevesebb fáradsággal, a magyar jogászok színvonala mindenestre nyerne vele. Ha pedig — ami igen valószínű — a jogi pályának a nők által okozott túlsúlyfolsága reális pályákra terelné a férfiak figyelmét, egy fontos társadalmi és nemzeti kérdés szerencsés megoldását is elősegítené a jogi főiskolák megnyitása a nők előtt.

Buza László dr.
jogakadémiai tanár.

TEMETŐJÁRÁS.

1913. november 1.

I.

Ha visszavársz zokogva, esdve,
 Ha vissza vársz majd minden este,
 Ha félve nézel az éjszakába,
 S álomra dőlsz, de mindhiába,
 S ajkadról név száll az éjben
 Mély sóhaj kíséretében,
 Egy név, mely feledve, meggyalázva
 Titkon, lopva az éjszakába
 Fölzokog, mint gyászos ének,
 Mintha szakadt hűrt pengetnének . . .
 S aztán csend lesz mély, nyomasztó,
 Elhal a hang, elfúl a szó
 S csak az éjfél piheg halkán
 És az ajkad csókolatlan
 Nevem esdi egyre várva,
 Hogy karom keblemre zárna,
 Megbocsátnék nagy vétkedért
 S a fájdalom, mely engem ért
 Elsimúlna gondatlanul
 S a könnyet, mely szemedből hull
 Felcsókolná, — megbocsátna
 A halott, ha visszajárna.

II.

A Bánat ma a temetőben jár . . .
 Az Emlék máma újra ébred,
 Visz az Emlékezés, a Bánat vár,
 Megyek én is — gyertyát gyújtok érted.

Oda teszem ifjúságom fényét,
 Hol pihen egy édes, csalfa álom,
 Ott felejttem sok év szép Emlékét,
 S a temetőt a Bánattal járom.

Novák József.

SZÓLOK HOZZÁTOK.

— Levél az Ifjúsághoz. —

Főiskolai Nemes Ifjúság!

Régi ember, régiről beszél: — 1908 év január havában a főiskolai ifjúság egy „Felhívó szózat“ot bocsátott ki, melyről bizonyára tudtok még ti is. Eljutott hozzám is e szózat s az a nemes lelkesedés és őszinte hazafiság, mely soraiból áradt, arra ösztönözött engem, hogy én is hozzászóljak a dologhoz teljes őszinteséggel. Meg is irtam azt annak idején, de nyilvánosságra hozására nem nyílt alkalom. Most azonban — miután úgy látom, semmi sem járult hozzá akkori véleményem megváltoztatásához, sőt meggyőződésem méginkább megerősödött — idejénvalónak tartom, hogy egy s más dologról nyilatkozzam előttetek.

Mindenekelőtt engedelmet kérek arra, hogy mint idős ember, régi magyar szokás szerint: tegezzetek benneteket! Igen, mert így bizalmasabban fejezhetem ki magam.

Ott kezdem tehát, hogy az a bizonyos „Szózat“ nem hogy megörvendeztetett volna, de elszomorított engem. — Hiszen örvendetes az a lelkesedés, mellyel íratott, de már inkább lemondással kellene epifátumot írni a magyar haza fölé. Ha ötven évvel ezelőtt kezdődött volna valami nagy felvirágoztatási mozgalom, még lehetett volna talán segíteni ezen a szerencsétlen országon. de ma már, ha Széchenyink volna, valószínűleg ebben a formában mondaná a híressé vált mondását: Magyarország nem *lesz*, hanem *volt*. Bizony elkeseredik a régi magyar ember, ha be kell látnia, hogy az intelligencia juttatta oda a hazát, ahol most senyed. Ötven évvel ezelőtt még gazdag volt a magyar nemzet, de a középnemességnek túlhajtott élvezetei, oktalan pazarlása az utóbbi pár évtized alatt a tönk szélére juttatta az országot. Ötven évvel ezelőtt 1000—2000 hold ura még lányai-val egy ruhában táncoltatta végig a farsangot, legfeljebb más más szalagokkal diszította fel, ma pedig pld. egy kétlányos mama egy vagyont költ el egy egy báli toalettre. A régi egyszerű és célszerű házi bútorok helyét a cifra, drága

berendezés foglalja el. Az ősi kastélyok, kúriák télen üresen állanak, mert Pesten kell telelni, nyáron üresen állanak, mert külföldi fürdőn kell nyaralni s mutogatni magát a kol-dus magyarnak. A birtokot bérbe adja az úr, a bérlő néhány év multán kitúrja belőle hajdani urát.

Emlékeznetek kell még a Tulipán-szövetségre, milyen nagy felfordulás, kavarodás volt, hogy így a magyar ipar, ugy a magyar ipar megérett a támogatásra! Az volt boldog, aki vásárolhatott 3—4 koronáért az 5 fillér értékű jelvényekből s büszkélkedve lépdelt vele végig az utcán! S mi lett belőle? Maguk a szervezők fordultak el először a szövetségtől, ma már nem látni egyetlen jelvényt sem s a bécsi gyárosok biztosan haragusznak, hogy nem lehet hamisítani, mert egyszerűen nincs.

Én már bejártam ungot-berket, túl a tengereket is, lát-tam sok mindent! Láttam, hogy minden nemzetnek meg-van a maga saját nemzeti öltözete. Igaz, hiszen van nekünk is! — A 60-as évek nagy felbuzdulásában fel is öltöttük csak azért, hogy tüntessünk vele, s felöltötte az ifju-ság is s úgy csengett-bongott az utca a sarkantyuktól, mintha mindig egy egy huszárezred masirozott volna gyalog. Ma azonban hol látni a magyar ruhát? Ki merné ma magára venni anélkül, hogy a gúnyos megjegyzésektől tartania ne kellene! Bizony napról-napra jobban és jobban elmerül a nemzet az angol, német, sváb szokások majmolásába. A régi szép magyar bajuszt lefaragtatja és pocsecské teszi az ábrázatát a sörte bajusszal s gondolja, — ha már neki csesznye bajusza van, — a lovának se legyen szép hosszú farka, hogy a legyekről védje magát: levágatja azt is, ha kell a csigolyákkal együtt!

De hiszen csak körül kell nézni s ezer meg ezer okta-lan majmolásra, pocsecsklásra, pazarlásra találni. A jó régi butor helyett ujat kell venni, az asszonyoknak 10 kalap kell minden esztendőben, a lányok ki sem látszanak a sok cicomából. És miből telik mindezekre? Többnyire szegény hivatalnoki fizetésekből. És mi ennek a vége? Elszegénye-dés, sikkasztás, csalás, váltóhamisítás, főbelövés!

Hol van ma már az egyetértés, igaz hazafiság, becsü-let, lelkiismeretesség? Olyan ritka ma már az önzetlen, becsületes ember, mint a fehér fecske. Életemben egyszer láttam egyet, a 80 as években itt Sárospatakon.

A nemzet testén rágódó nyavalya a címkórság is. Az én édes atyám, ki tősgyökeres, magyar, nemes ember volt s vagyona is volt vagy 2000—3000 hold, csak egyszerűen „téns úr“; édes anyám pedig szinte régi nemesi sarj „téns asszony“ címet kért, s kapott mindenkitől. Ma csak itt Patakon van-e egyetlen ténsúr, ténsasszony, nemzetes úr, vagy nemzetes asszony? Ma már csak a korcsmáros a tekintetes úr nálunk, más mindenki nagyságos úr és nagyságos asszony, ha nem nagyobb! S mit látunk ezzel szemben a külföldön? Ott mindenki csak egyszerűen „úr!“

A régi szép magyar nevek is a lomtárba kerültek már! Milyen szép hangzású leánynevek is voltak pedig. A Juliskám, Arankám, Vilmám, Mariskám, Erzsikém, Ilonkám, Annám megszólítások kora — sajnos — lejárt. Ma a legképtelenebb neveket találják ki s ha hallja az ember, nem tudja, mit gondoljon felőlük, nevéssen-e rajtuk, vagy elszomorodjék. A Cica, Mici, Prütyi, Cinci, Maca, Zinzi, Baba, Lala, Lulu, Joca, Pipi, Mucu, Pici nevek ma szentség jogot nyertek. A mi korunkban talán még a macska is kikérte volna magának, hogy ilyen nevet adjanak neki.

Istenem, hát ilyen nemzetnek, amely minden hazafiságból maga vetkőzik ki, lehet e állandó, biztos jövője? Ahol egyetértés helyett egymás ellen dúlnak, áskálódnak, elveket cserélnek az emberek s nem veszik észre, hogy mint sáska a rétet lepi el az országot a mindenféle nemzetiség s kényszeríti a magyarságot összébb és összébbhúzódnásra; ott szép jövőről nem igen lehet szólni se!

Nézzetek körül, nemes ifjuság! Kik boldogulnak most mi nálunk. Azt láthatjátok, hogy magukat minden erkölcsi törvény alól felszabadultnak érező, gyanús becsületű emberek fényesen existálnak, mert ma az dominál, aki a fondorkodó eszével ügyesen tudja a népet bolondítani, aki csal, lop, sikkaszt, hamisít s ezek mellett, illetve ezek segítségével vagyont szerezve, a pénz zsákjára ülve koncokat osztogat az arra lesőknek s így biztosítja magát a „kéz kezét mos“ elvével. Az ilyenekről bár sokan tudják, hogy felakasztani való gazemberek, még sem lehet így nyilatkozni, mert a legtöbb esetben a becsületes ember adja meg az árát.

A magam részéről, külföldi tapasztalatokból kiindulva, hol a legjobb családok fiai sem húzódnak egyéniségök-

nek az ipari vagy kereskedelmi téren való értékesítésétől, mindent elkövettem, hogy példát statuáljak. Én hoztattam 1868 ban az első gőzcséplőgépet Zemplénnvármegyébe s felállítottam Bodroghalászon egy kis malmot is, mely igen szépen működött, bár csak durva lisztet őrlött is. Hiába, akkor még jó volt az uraknak is a parasztra őrlött buza-lisztből a galuska, meg a kenyér is! Ma a kalács se jó!

Most pedig, nemes ifjuság, tanácsot szeretnék nektek adni, még pedig tiszta szivemből, lelkemből. Tanúljatok, igen tanúljatok! — Mert ha csak annyit tanúltok és tudtok, hogy holmi protekcióval nagy keservesen átvánszorogtok vizsgáitokon, bizony az a semminél is kevesebb. Annyi tudománnyal nehezen lehet zöldágra vergődni s ha lehet is, igen vékony lesz az a zöldág — Nem arra akarlak én benneteket rábeszélni, hogy vonjátok ki magatokat minden mulatozásból s könyv-molyokká váljatok, elvégre mindennek meg van a maga ideje. De a tulásokba menő kényelmeskedés, utcán lógérezni, egész nap biliárdozni, kártyázni, sörözni: mind olyan dolgok, miknek elharapózása esetén azt a kis reménységet is fel kell adnunk, ami a nemzet jövőjéről még lelkünkön dereng. Ti vagytok a jövő, ha akarjátok — a boldog korszaknak fia, ha saját magatokat nem veszitek komolyan: az elmulásnak setét emberei.

Bármilyen pályán forogjon is valaki, mindenütt a tudásotokkal igyekezzetek feltűnni, mert kevés tudás kevés kenyeret jelent, de a sok tudással érvényesülni kell előbb-utóbb. Látjátok, napjainkban gyakran felüti fejét a tulzó antiszemitizmus: egyszeriben tárgytalanná válnék az, ha ugyanolyan szorgalommal, ügyességgel, készütséggel menne ki ki a hivatására, mint ama nép teszi. Sárospatak különösen jó hely arra, hogy e téren tapasztalatokat szerezhessetek.

Nézzetek, járjatok, lássatok és tanúljatok, úgy lesztek boldogok, úgy lesz talán még valamikor boldog és gazdag a mi szegény hazánk.

Isten veletek.

Sárospatak, 1914. január hó.

Bogyay Zsigmond.

A PIERROT MEGKOMOLYODÁSA.

Este volt, mert minden, ami szép és csodás dolog, este szokott történni. Hogy volt-e holdvilág? Hát, édes Istenem, a holdvilágot a szentimentális emberek sajátították ki maguknak és Pierrot már nem volt szentimentális. Óh annak már lejárt az ideje. És ha most Pierrot végigment az utcán, nem bolyhos leányfejek kandikáltak ki utána a muskátlis ablakok függönyei mögül, hogy újból megcsodálják az annyi szerelmes kaland könnyelmű hősét, hanem fontoskodó öreg urak érdeklődtek tőle:

— „Jónapot Pierrot öcsém, hogy mint?! Van-e már valami az állásból? Persze lassan megy. Node nem kell félni, a feleségem unokabátyja befolyásos ember, majd írok annak is, hogy mozgassa egy kicsit az ügyet. Majd csak rendbe jön karácsonyra az egész.“

És így tovább, mindenik ígért valamit, vagy legalább is meg-megbiztatta Pierrot barátunkat:

— „Csak nem kell kétségbeesni, az a fő; ami biztos, az biztos“
— vagy — „Csak várni édes Pierrotom, a türelem rózsát terem“.

Még az öreg Orbán ezredes is, aki mostanában azokban a pletykákban talált egy kis szórakozást, amelyek a Pierrot bohó kalandjairól röpködtek, abba hagyta egy időre a kíváncsiskodást és ha Pierrotról volt szó, keményen és határozottan jelentette ki:

— „Ember lesz a fiúból, ember lesz, ha mondom, meglássátok, hogy igazam van . . .“

Szóval Pierrot megkomolyodott. Igaz, hogy most már az öreg Plotényi báróné csütörtöki kávédelutánjain nem lesz jóformán semmi tárgy, ha a Pierrot szerelmi kalandjai megszűnnek, de csakhamar találnak újabb anyagot, vagy megint visszatérnek a fiatal Kibédynére, aki alig egy éve, hogy elvált az urától.

Egyelőre azzal foglalkoztak, hogy vajjon Pierrot kap-e állást karácsonyra és elveheti-e Pánthy Gabit, a polgármester középső leányát. Nohát ő azután okosan elbánt vele. Nem reagált a csokrokra, éjjeli zenékre, szerelmes levélkékre, hanem kijelentette határozottan, hogy, ha szerelmes belé Pierrot, rajta, nézzen állás után és akkor, ha majd megkéri kezét, ő nem fog nemet mondani. Pedig Pierrot nem erre vágyott, dehát, — ilyen a szerelem — szegény mit tehetett egyebet, minthogy engedelmeskedett. Felhagyott a lumpolással, a léha udvarlással és e helyett egész délutánokon komoly megbeszélést folytatott Gabival az életről, a házasságról és egyéb komoly és tisztességes dologról. De még odáig sem tudott eljutni, hogy legalább egy csókot, egy ölelést csikarjon ki, pedig milyen

figyelmes volt. Egy ellágyult pillanatot sem hagyott kipróbálatlanúl és mégis minden hiába.

Ez este lassan járt-kelt az Aranyszarvas és a városháza között, ahol Gabiék laktak és majd elepedt egy ölelésért, egy csókért. Gabira gondolt, az édes kis szájára, két, fiús, fehér karjára, puha nyakára, melyen szőke hajszálok incselkedtek, telt rózsás arcára és szinte sírni szeretett volna a vágyakozástól. Ő Pierrot a diadalmas és könnyelmű kalandhős; hát ki gondolta volna ezt valaha, hogy ő olyan sóvárgó és epedő szemeket fog vetni egy leány sötét ablakára, mint valaha gyermekkorában egy rég kiszemelt és kedves játékszerre az öreg Röser kirakatában.

Gyorsan egy csengős szánkó suhant végig a havas utcán. Pierrott bosszantotta, hogy megzavarta a gondolatait és lassú léptekkel taposva a pelyhező havat, újból felpillantott a Gabi sötét ablakára. És minél tovább nézte, annál inkább növekedett a sóvárgása. A rekedt hangú toronyóra már az éjfél is elütötte és az Aranyszarvasból az agglegérfyek lassan mind hazaszállingóztak. Pierrot benézett ide. A kasszirő bóbiskolva ült nagy trónusán és unatkozva hallgatta a Szaniszló úr fecsegéseit. Szaniszló úr a Jákódi Kürt szerkesztője volt és így összeköttetésben állott az irodalommal is, amit rengeteg hitelbe elfogyasztott snapsszal és a nőnek való céltalan udvarlással igyekezett megerősíteni. A cigányok a jó reménység fejében a kályha mellett durákoztak, de úgy látszott, hogy ma senki sem akad korogra. Persze, mikor még Pierrot mulatott, de másképp ment akkor minden . . .

Fázni kezdett, gondolta bemegy a vendéglőbe egy kis meleg ürmösre, az jót fog tenni neki. A cigányoknak felvillant a szemük, mikor bement és csendesen cincogni kezdtek. Pierrot lassan iszogatta az ürmöst és gondolkozott. Igen izgatta a csók kérdése. Intett a cigányoknak, hogy jöjjenek vele és a Gabi ablaka alatt szép lassan ráhúzatta a Gabi nótáját:

Ereszkedik le a felhő,
Húll a fáról lombos eső.
Húll a fának a levele,
Mégis szól a fülemile.

Azután a maga nótáját parancsolta, a pataki diákok búcsúzó énekét és az utolsó két sort, — persze átalakítva a helyi viszonyokhoz, vagy tizenötször egymásután megismételtette:

Sok víz lefoly még addig a Szamoson,
Míg valaki lát engemet Jákódon.

Ezt a két sort maga is velük énekelte, azután elküldte a cigányokat. Mikor már elmentek, oda állt az ablak alá és egész halkán megkocogtatta az ablakot; tudta, hogy Gabi ugyis felébredt az éjjeli zenére. Rövid ideig tartó mozgólódás után egy leányfej jelent meg az ablaknál, Gabi. Mindjárt észrevette, hogy Pierrot áll az ablak alatt és kinyitotta a belső ablakot. A zárt ablak megül a hangja tompán hallatszott:

— Mi az Pierrot, már megint korhelykodik? — szólt gúnyosan. Hát ebből áll a nagy megkomolyodás?

— Nem korhelykedem, Gabika, hanem búcsúzni jöttem magától; megyek el és nem akartam anélkül itt hagyni.

— Ugyan hova menne, maga jómadár? . . . Különben engem nem nagyon érdekel, még nem vőlegényem és így nem is igen lesz. Talán új kasszirnő ment az Aranyasba? Azzal akar mulatni? Hát csak menjen Isten hírével.

Gúnyosan beszélt, de fájdalom csengett ki a szavaiból.

— Nem, Gabika, szólt Pierrot majdnem síró hangon, el kell menni, maga kerget el, most érzem, hogyha sokáig itt maradnék a közelébe, anélkül, hogy . . . hogy megölelhetném, megcsókolhatnám, hát megömrülnék. Isten vele Gabika! és lassan elindult a csikorgó havon elfele. — Gabi hallotta a lépéseket, de kinyitotta az ablakot, hogy utánaéZZen. Csakugyan elment. Ilyennek még sohase látta Pierrot-t. Egészen el volt keseredve és talán valami rosszra gondolt. Felébredt a szerelem benne is, és csaknem pityergő hangon szólt utána:

Hát jöjjön vissza Pierrot, . . . jöjjön vissza, ha csak ennyi az egész. . . . hogy valami bolondot ne csináljon!

Pierrot boldogan fordúlt vissza a kapuból.

Másnap Pierrot nem mutatkozott a városban, délután se ment el Pánthyékhoz, pedig Gabi igen akart volna vele beszélni, hanem este, mint akit már semmiféle gond se bánt, mint régen, a könnyelmű kalandok idején, alig hogy besötétedett, beállított az Arany-szarvasba. És elkezdődött újból a mulatás; repültek a pezsgős üvegek és zengtek a hangos nóták. Most már elhallatszhatik Pánthyékhoz, nem törődött vele Pierrot. Éjfél felé odahívatta a vendéglőst a mindent tudó kis Sonnenfeldet:

— Hé, Ábris, ki volt az a szőke leány, aki ma a Plotényi baronessekkel ment délután a misére?

— A Plotényi kisasszonyokkal? Hát nem tetszett megismerni, az öreg Orbán ezredes úr unokája, Orbán Rózsa.

Már ennyire megnőtt, csodálkozott magában Pierrot és intett a cigányoknak, hogy jöjjenek vele. Csakhamar már az Orbánék ablaka alatt húzatta a „Csak egy kis lány van a világon“-t. Gabi már nem érdekelte, ő is csak olyan volt, mint a többiek. De hogy a kis Rózsa már ilyen szép nagy leány lett, ki hitte volna.

Másnap, a Plotényi bárónő csütörtök délutáni zsúrján az öreg nénik kárörvendve beszéltek, de azért persze a megbotránkozás hangján, hogy Pierrott megint lumpol és nem törődik már a szép Gabival.

— Hát csak eddig tartott a nagy megkomolyodás, ezredes, szólott Plotényiné gúnyolódva.

— Orbán ezredes, — mióta pensióba küldötték, még sohase szállt szembe a hölgyek véleményével, de most egészen elvörösödve mondotta:

Lárifári, tegnap mulatott egyet örömében, hogy ott hagyhatta azt a fonnyadt Pánthy leányt, azon nem lehet csodálkozni, de ma délben a leghatározottabban megígérte Rózsának előttem, hogy megkomolyodik. Megmondtam, hogy ember lesz belőle és én állom a szavam.

Irla.

Egyik alföldi gimnáziumban történt a 3. osztályban, az első német órán . . .

Füller tanár úr pedagógiai elve ez volt: Már az első órán gyakorlatilag alkalmazni a tudást! — Elkezdte tehát: Das Fenster, az ablak; ist, van; rein, tiszta; wie, milyen? A fiuk utánna mondták, valahányszor kérdezte: „Also! Wie ist das Fenster?“ — hogy: „Das Fenster ist rein“ Majd egyenkint kezdte kérdezni. Kohn Jenő tudott válaszolni, de nem úgy a többi, kik most hallottak először német szót. Végül az utolsó padban ülő fiunak teszi fel a kérdést: Also, Kis János? . . .

A fiú felállt s illedelmesen bementa:

— Nem alszom Tanár úr . . .

LEVÉL.

— Margit húgomnak írtam. —

Napok suhannak, tűnnek, szállnak
 — Mint gyorsan-múló, röpké vágyak! —
 S nekünk nem hoznak soha örömet!
 — Mire várunk húgom? . . . —

. . . Bohókás, kapzsi, gyermek lázban
 Lepkéket üztünk hajdanában
 S ha fogtuk büszkén zsákmányunkat:
 A szárnyai menten lehűltek.

Virágot szedtünk százsínűet,
 Szél borzolt, arcunk tiszta tűz lett,
 Rózsát ha hordtunk nagy csomóba:
 Estvére váltak hervadóra.

A lelkünk is megrezzent néha,
 Ha tünt a gondnak bús árnyéka;
 Áldozni kívántunk a fénynek . . .
 S az árnyak mindig visszatértek.

Tavasszal vártunk szép csodára
 S nem jött lelkünknek boldog álma.
 Nyár is volt és napot se láttunk:
 Im' ősz az úr ma már minálunk.

. . . Megcsaltak lepkék, rózsák, fények,
 Tavasz és nyár, az ősz, az élet,
 Nem hoztak nekünk soha örömet!
 — Mire várunk húgom? —

Kerekes György Imre.

ÉJFÉLI KARCOLATOK.

Irta : Osváth József.

I.

— Amikor sötét homály borúl a világra, amikor megszűnik az élet odakint, amikor a zajgó, tülekedő emberek mindnyájan alusznak, csak egy-két lámpafény szakítja meg az éj fátyolát, csak egy pár kóbor madár szárnyuhanása sivit bele az éjbe, amikor legszebben hullnak a csillagok, — akkor érzem jól magamat, akár az utcákat járom, akár odahaza bámulok a lámpa sárga fényébe. Én ezt a nagy egyedüliséget szeretem.

— Árnyalakok rajzanak körültem és nem vagyok egyedül; hangokat, beszédeket hallok és mégis örök, nagy csend vesz körül. Kiszakadok a jelenből a múltba, a jövőbe, egy soha meg nem történhető, soha be nem következhető világba. Mámortszülő, illatos rózsaszirmok hullanak rám és betakarnak, mint a fehér hópelyhek a fekete földet. Én elmerülök alattok és szívom, szívom azt az életrontó illatot, amely beleveszi magát a lelkembe és megittasodom tőle.

— Közelebb jönnek hozzám az én világom alakjai, azok az átlátszó, ködszerű árnyak, — akik vagy a megszületés percére várnak rejtelmes, kérdő arccal, vagy a múlt, a halál fátyolával alakjukon, — ezek a feledésből elősiró, követelőző emlékek. Némelyiknek töviskoszorú van a fején, a másíknak mirtuszlomb. Az egyik engedelmesen, megbékélten, belenyugodottan viseli a sorja jelét, a másik türelmetlenül, dacosan szegül ellene az akaratomnak. És igazságot teszek köztök, vigasztaló, bátorító, vagy elismerő hangon szólok hozzájuk, mintha csupa gyermekeket ültetnék a térdeimre.

Aztán eltűnnek megint s igazán egyedül maradok. Még hallom a hangokat a távolból, — még végig fut a lelkemen egyiknek-másíknak búcsúszava s aztán csend, örök éjféli nagy csend.

És addig élet az életem, amíg ezek visszajárnak, amíg megértem a beszédöket, amíg ott marad a lelkemben egy-egy távozó búcsúhangja.

II.

— Ma megint történt valami, ami kizökentette a lelkemet sok fáradsággal, kieroszakolt egyensúlyából. Az ujság egy bál hírért hozta Onnat — Maguktól. Talán ma este tesz. Lehet. Nem olvastam végig, mert a sorok összefolytak előttem.

A terem ragyog, a cigány muzsikájából csak úgy ömlenek az ostoba keringők, ropogó csárdások. Én látom azt a fehér keztyűs, fehérruhás embercsoportot — és Magát is köztök. Kicsi kezével bátran fogja a táncosa vállát és rátekint mélytűzű fekete szemével. A haja meg-meglibben, mintha alkonyati szellő fodrozná és az az egy szál piros szekfű úgy eltűnik benne, mint egy csillag a sötét éjszakában. Az arca kipirul, a vére sebes liktetéssel adja az életet, zsidogva fut végig a testén és Maga talán még melegebben fogja a táncosa vállát. — Hiszen ki tudja, nem több joga van-e hozzá, mint nekem csak gondolni is Magára?

— Itt ülök az ágyam szélén, forró fejem a két kezembe hajtom. Ki tudja, mióta bámulok már mereven az asztalra? A szemem előtt összefut minden, csak egy hömpölygő kékséget látok magam körül. És szikrázó villámvonalak futkosnak keresztül rajta, de mindenik vibráló szál egy pontba fut össze, amely nő, terjed és a szemem belevakúlva csak azt látja, — mint ahogy a sok, kóbor, csatangoló gondolatom mind a Maga emlékéhez jut el — és abból a kék tengerből lassankint egy piros kalap, meg egy fekete szempár-sziget nő ki. — Nem bírom tovább . . .

— Az ablakhoz megyek. Homlokom lázát a jégvirág-koszorús táblán hűtöm le. Kinyitom az ablakot . . . Csönd. . . .

Egy kocsi gurul végig az aszfalton — a kemény patkókopogás úgy bele vág a lelkembe. A Szamospart kopasz nyárfái rejtelmes suhogással beszélnek hozzám, nyikorogva integetnek szélről hajlogatott ágaikkal. Egy kávéház ragyogó fénnel szórja be az utcát. Halk zenétemeket hoz hozzám a szél: „És ennél a táncnál hajlik a lány mint a nádszál“.

— Igen. —

A szerelem misztériuma nagyobb a halál misztériumánál.

* * *

Az asszonyok azért vannak teremtvé, hogy szeressék, nem pedig, hogy megértsék őket.

* * *

A nők a fülükkel szeretnek, mondta valaki, épen úgy, mint a férfiak a szemükkel szeretnek, ha ugyan egyáltalában szeretnek valaha.

ANYÁMHOZ.

. . . Rácsos kapunkban, a kert alján
 Amikor búcsút intettél,
 Mért nem mondtad, édes anyám,
 Hogy az Élet csúf, hideg tél . . !
 Hogy a legszebb remények, vágyak
 Itt lent valóra sohse válnak . . .
 Hogy künn, ahová én megyek,
 Nem olyanok az emberek,
 Mint a mesékben, miket mondtál
 Öledbe hajtva fejemet . . .
 Jó anyám, — jaj, minek ringattál
 Tündérmesékkal engemet,
 S az Útra ki miért engedted . . ?
 . . Nincs ott más, csak zord, hideg tél !

IMA.

Uram! tavaszi bimbók fakasztója.
 Égő könnyeim olvasóján
 Csak még egyért fohászoknám :

. . . A harc levert. Beteg vagyok.
 Szép álmaim, dicsők, nagyok
 Odavesztek a bús harcon,
 Lélekölő, sivár harcon.
 A sok fényes nagy ház között
 Valami átok üldözött!
 Szeretetre nem találtam
 Pedig — tudod — nagyon vártam.
 — Most már vége! Megfizetek.
 Nagy vágyaim már nincsenek.
 Óh, de Uram, ki vagy égben
 Teljesíts még egy kérésem :
 Ne haljak meg vétkes vágyban . . .

— — — — —
 Szép tavaszod már ne lássam !

. . . Óh mert tudom, ha megérem,
 S látnom kell, hogy mint nyíl' szépen
 Erdőd, meződ szép tavaszban
 S hogy a sok ág rügybepattan :
 Nem halálom fogom kérni . . .

— — — — —
 Szeretnék majd újraélni !

Garaczi Imre

A DIÁKSÁG ÉS A VÁROS

(Második közlemény.)

Néhány héttel ezelőtt ugyanennek a lapnak hasábjain fenti cím alatt pár mondatot írtam volt arról, hogy — édes istenem! — bizony nincs úgy minden Patakon, ahogy lenni jó volna. A város minél kevesebbet törődik azzal a csomó száz fiatallal, aki itt unja el az életét a Rákóczi vár alatt Akkor azt hittem, az én felsóhajtásom el fog szállani, mint a buborék s ha akad olyan elszánt ember, aki rávetemedik az elolvasására: napirendre tér fölötte, mert ismeretlen írójának bizonyára még nincs sem egyenes, sem görbe adója, nem is foglal helyet városunk nemes tanácsában; hogy lehetne hát komoly meggyőződése holmi városi politikáról? Mea culpa, mea maxima culpa! Nem ez történt! Cikkemet reményemen fölül sokan olvasták s akik olvasták — természetesen — nem értettek velem egyet, hanem felvilágosító szerepre óhajtottak vállalkozni, hogy jó utra térítsenek. Nagy, jó uraim, kiknek ez volt a szándékuk! Önök azt állítják, nem a diákság állás foglalása teremtette meg a járdát, mert hiszen *mindössze csak* három ház ablakait verték be miatta! Uraim, ne mondják, hogy csökönyös emberrel van dolguk, én arra is hajlandó vagyok, hogy elhiggyem: csak egyetlen üvegablákkal szaporították tót hazámfiak munkálkodási körét. De bocsássanak meg ez minden csak nem fontos dolog. Ne az elpusztított, szerencsétlen üvegcserepek kvantumával argumentáljanak, hanem azt cáfolják meg, amit én állítottam, ha a sorokban kimondottan nem is, de a sorok között világosan — hogy a szóban forgó ügy végrehajtását a mi állásfoglalásunkkal kellett dűlőre juttatni! Nem a pataki diákság erényeit akartam én azzal glórifikálni, hogy ablakbeveréseket sóztam rájuk, hanem rámutatni, még ilyen bagatell ügybe is bele kellett avatkozni, mert bizonyára papiron érte volna el különben a mathuzsálemi kort a nyomoruságos járdánk! Mult cikkemben is tettem, most is hangsúlyozom, nem perpatvarkodást óhajtok szítani, csak az alvó leányzót: a városi tanácsnak egészségesen cselekvő képességét akarom megcsiklandozni, hogy szabja rövidebbre a téli álmát s ha fölébred vegye észre, hogy mi a diákság is itt vagyunk s a várostól, mint *apántól*, még életében

illetve életünkben szeretnénk megkapni az *anyai* jussunkat. Sok minden van, ami sérelmünkre van nekünk, de amit első cikkemben nem említettem: ezekre szeretnék valamikor, ha lehetne — a következő számban még visszatérni, hogy egyebet ne mondjak a lakáskérdésre például. Most azonban új esztendőt mutat a naptárunk s legalább eleinte óvakodik az ember az egymás piszkálásától. Ne méltóztassanak félre érteni: nagyon jól tudom, hogy a város és csekély személyem között horribilis különbség van s talán nem is illik szerény emberhez, hogy a nagyobbat bosszantsa, dehát — hiába — a lajhár elég nagy állat, a hangya elég kicsi s ha a lajhár elalszik, a hangya könnyen az orrába mászhat s nagyokat tüszent a csiklandozástól a fenti népszerű állat.

— *Idem.* —

Nevetséges dolog, rideg és szigorú törvényt állítani fel arra, mit kellene olvasnunk és mit nem. A modern kulturának több mint fele azon alapszik, amit „nem kellene olvasnunk“.

* * *

Csak a szépségnek nem árthat az idő. Filozófiák szétomolnak, mint a főveny, egyik vallás követi a másikat, de a mi szép, az öröme minden kornak, az az egész örökkévalóságé.

* * *

Szerencsétlenségeket elviselhet az ember; ezek kívülről jönnek, ezek balesetek. De az embernek a saját hibáiért szenvedni — ah! ez borzasztó az életben.

* * *

Az emberi természetről csak azt az egyet tudjuk biztosan, hogy változik.

VALLOK A HÚGOMNAK.

Tudom, hogy engem nagyon szeretsz te,
 Százszertha jobban, ahogy én téged,
 De lásd az Élet másként rendezte
 S az én szívemben szűk a hely néked.

Van egy leány, kí nem szeret engem,
 De érte török át vizen-tűzön
 S hidd el, hogy egyszer — szép idegenben —
 Örök hűséget Neki esküszöm.

VALLOK A LÁNYNAK.

Látod édesem! ez az én átkom,
 Ezzel veri a Sors életem,
 Ha legszebb álmom elédbe tárom,
 Más lény megérti, csak Te nem.

Hányszor szeretnék szólni valamit
 Százszer szebben, mint Laurás Petrárca
 S bár igaz szóra Petőfi tanít,
 Mégis üldöz a nemértés átka

Sohse értesz úgy, ahogy akarom.
 Szavaim suták, szürkék, vedlettek
 S értelmöket is összezavarom —
 Mert szavak nélkül: — szívből szeretlek!

Kiss Géza.

VÁZLATOK.

Szép asszony.

Az asszonyok, ha szépek, sokkal jobban tudnak hódítani, mint a leányok. Sokkal több férfit kergetett már a halálba egy-egy szép asszony csalfa tekintete, hamiskás mosolya, mint a leányok bódító szépsége. A „szép asszonyok“ sokkal jobban tudnak bánni a férfiakkal, mint a leányok, egyrészt tapasztaltabb voltaknál, másrészt annál a körülménynél fogva, hogy „asszonyok“. E szó így, idéző jelben, azt jelenti, hogy nekik több szabad, mint a leányoknak, ők többet megengedhetnek maguknak, mint a leányok s így fesztelenebb magaviseletükkel inkább tudják lángra lobbantani, izgatni, csábítani kínozni, halálba kergetni a férfit, mint a leányok.

„Egy szép asszonyon rajta van és benne van a természetnek egész pompája, briliáns ragyogása, a csillogó arany fény, az üdítő harmat, a termékenyítő zápoként omló könnyek, az asszony szemben rejlő mennydörgés, a női szemek cikázó villáma és az oltár, mely előtt legtöbb hívő térdel: az asszonyi szív.“

Egy híres amerikai szép asszony azt igyekszik bebizonyítani, hogy a szépség a legtöbb esetben a természet végzetes adománya. „Kérdezzük meg a gondolkodni tudó szép nőtől, — írja — hogy milyen előnyöket köszönhet kellemes külsejének? a válasz az lesz, hogy semmit, csak szenvedéseket és akadályokat.“

Igaz, hogy talán senki és semmi sincs úgy kitéve a szigorú bírálatnak, mint a szép asszony, mivel szépsége nem a magáé, hanem a mindenkié. Minduntalan megjegyzések röpködnek felé: „Szép, tehát nem lehet okos“. „Ma rossz napja lehet szegénynek, mert rossz szél néz ki.“ „Nem is valami különleges szépség.“ „Kezd öregedni.“ stb. A közönség természetes jogának tekintí, hogy a szép asszonyt bírálat és megjegyzések tárgyává tegye. A szép asszony érzi, hogy állandóan figyelem tárgya s ezért öltözködésére, járására, viselkedésére, szóval minden mozdulatára és szavára ügyelnie kell. Nem mehet kényelmes toilette-ben az utcára, nem viselkedhetik kedve szerint. Még az evésben sem követheti izlését, mert egyik étel túl hizlalhatja, másik megárthat arcszínének. Szóval egész élete merő küzdelem a dicsőségért, a szépségért.

Hogy egy szép asszony mennyire tudja szépségének sokszor túlbecsült értékét, hogy mint gondolkozik önmagáról, erre vonatkozólag idézem „Egő“ szavait, ki egy szép asszony szájába adva, mondja el a következőket: „Tudom, hogy szép vagyok. Nagyon is tudom

Annyira, hogy egész életem, lelkem minden vágya, egész énem, ehhez a tudathoz alkalmazkodott. Már-már azt kívántam, hogy bárcsak ne volnék szép, ilyen egyszerűen, elvitázhatatlanul szép. De csak néha; mert legtöbbször mégis csak örülök neki.

Tudom, hogy olyan vagyok; mint a napsugár: boldogságot viszek az emberek közé. Rámosolygok mindenkire; ez nekem nem kerül áldozatomba és tudom, hogy az ő életükbe beleloptam az ifjúságot, a gyönyört, mindazt, amiért élni érdemes. Én elfelejtem őket egy pillanat alatt, de tudom, hogy bennök soká megmarad az a perc, melyben rájok mosolyogtam.

És én mégsem vagyok boldog; nem vagyok boldog!

Néha szinte szemérmetlen a siker, melyet elérek. Restelkedem okos és jó asszonyok előtt társaságban, amikor az én belépésemkor elnémul minden vita, és az én szépségem lebeg a szobában minden férfi vágyában és minden asszony irigykedő gondolatában. Ilyenkor szeretném letépni szépségemet és szeretnék fakó, közönséges, egyszerű nő lenni.

Leánykoromban minden férfi meghódolt szépségem előtt. És akkor boldog voltam. De most . . . asszony vagyok és gyűlölöm a férjemet. Gyűlölöm, mert unja a szépségemet, mely nem izgatja többé. Gyűlölöm, mert nem ragyog fel szemében a lelkesedés tüze, ha meglát. Gyűlölöm, mert megszokott engem.

Csak az öregségtől félek; borzadva gondolok reá. Igaz, bájos, ígézően szép öreg asszonyokat is láttam, de vajjon az én szépségem megmarad-e?

Nem, mégsem vagyok boldog!

Ime egy szép asszony, egy feltűnően, lebilincselően, ígézően szép asszony Én-je; kinek egész élete önmaga, kinek egész boldogsága énje, ki él nem magáért, hanem mindenkiért, kinek ezért egész élete boldogtalanság és kín.

A mult alkalommal a *női szépségről* általában szóltunk, most pedig a „szép asszony“ szépségét igyekeztünk vázolni, azonban korántsem merítettük ki mindazokat a tulajdonságokat, melyekkel a „szép nő“, a „szép asszony“ bír, mivel mindazok a képzetek, melyeket a szépség fogalmához fűzünk, azok a tulajdonságok, melyekkel a szép nőt felékesítve képzeljük, nagyon változók éghajlat, kor és kultúra szerint.

A „szép asszony“ szépsége, a női szépség titka, varázsa örökre megoldhatatlan probléma marad, mint ahogy megoldhatatlan probléma maga a nő.

IRODALOM.

Gesztelyi Nagy László : Nietzsche felfogása a vallásról, különösen a keresztyénségről. (Ára 50 fill. Budapest. Hornyánszky Viktor kiadása.) Örömmel üdvözljük e munkát, mely a napokban hagyta el a sajtót s mely első itt, mint akadémiai hallgatótól önállóan megjelent tudományos dolgozat. Szerző nagy körültekintéssel és tárgybeli tudással készítette el dolgozatát, mely a következő részekre oszlik: Nietzsche értékelése. 2. Élete. 3. Írói működése. 4. Fejlődésének korszakai. 5. Felfogása a vallásról és annak alapjáról az Istenről. 6. Felfogása a keresztyénségről. 7. Keresztyénellenes felfogásának magyarázata. 8. N. protestántizmusa. 9. N. keresztyén erkölcstana. 10. N. tana a halálról, lélekről, a másvilágról. 11. Felfogása a vallás egyéb tárgyairól: az egyházzal. 12. A Biblia és Jézus Nietzschei világitásban. 13. N. katholicizmusa. 14. A paplak N.-nél. 15. Befejezés.

Amint a felosztásból is látszik, szerző kiterjeszkedik mindazokra a szempontokra, amelyekből a felvett kérdést tárgyalni lehet. Fejtegeti az ő excentrikus felfogását, egyéniségéből, környezetéből, műveltségéből, hajlamaiból és a ráható tényezőkből magyarázván azt. Ítéleteit a magyar, sőt a reá vonatkozó német irodalomban való kellő jártassággal foglalja össze s keresztyéni szempontokból cáfolja N. túlzó állításait. Könnyed vitatkozó képességgel és komoly érveivel ügyesen

cáfolja a nagy vallástagadó rész állításait. Főleg azoknak ajánlhatjuk e dolgozatot, akik N.-nel megismerkedni óhajtanak, bár az őt ismerők is élvezettel forgathatják e könnyed stílusú munkát. *Rl.*

Jelentés és felhívás. A „Sárospataki Irodalmi-Kör az 1913—14. év téli időszakában folytatja régebben megkezdett „szabad előadásait.“ Az előadások tárgyai a következők: 1. Dr. Buza László jogakad. tanártól: A feminizmusról. 2. Rédei Jenő áll. kép. tanártól: Néhány gyakorlati fontosságú vegyület ismertetése kísérletekkel (három előadás). 3. Hodossy Béla áll. tan. kép. igazgatótól: A főiskolai énekkar a múlt század elején. 4. Dr. Végh János gimn. tanártól: Fejezetek a főisk. történetek köréből. 5. Maller Sándor gimn. tanártól: A cseppfolyós levegő, kísérleti bemutatásokkal. 6. Dr. Gulyás József gimn. tanártól: Madách Imre és költészete. 7. Nagy Béla theol. akad. tanártól: A keresztyénség és szocializmus. 8. Dr. Rácz Lajos akad. tanártól: Nővédelmi intézmények Franciaországban. Az előadások helye a főiskolai imaterem. Az előadások ingyenesek. A szabadelőadások sorozata 1913. nov. 23-án d. u. 5 órakor megkezdődött. Előadást tartottak eddig dr. Buza László jogakad. tanár. Előadásának tárgya: A feminizmus és Rédei Jenő áll. kép. tanár. Előadásának tárgya: Néhány gyakorlati fontosságú vegyület ismertetése kísérletekkel.

EGYLETI ÉLET.

A „Főiskolai Ifjusági-Egylet“ szept. 20 án tartotta alakuló közgyűlését Szőke István szénior elnöklete alatt. A tisztikar tagjai lettek: alelnökök: Kőrössy István IV. é. theol. és G. Nagy László III. é. jh. hivatalból, mint theol., illetve jogászelnökök. Jegyző: Kovács Dezső IV. é. theol. Pénztárnok: Balogh Sándor IV. é. theol. Bizottsági tagok IV. évről: Lipták István theol., Sőregly János jh.; III. évről: Kiss János theol., Dömötör Béla jh.; II. évről: Kiss Géza th., Horkay Béla jh.; I. évről: Kóródy Gyula th, Csarmasz Ferenc jh.; VIII. gimn.: Kriston Antal, Kukoró Ferenc; VII. gimn.: Kuszbach Ferenc. Az „Ij. Közlöny“ megtartásán, illetve meg nem tartásán felmerült szenvedélyes harcok a „Közlöny“ párt győzelme után lecsillapultak és az egylet most ismét a békés csendes munkálkodás mezejére lépett.

A „Hittanhallgatók Egylete“ folytatja megkezdett munkáját. Az elnökség mindig új és tartalmas számokkal igyekszik ellátni a gyűlések műsorát, hogy a tagok figyelmét és érdeklődését folyton ébrentartsa. A gyűléseken történt szereplések közül kiemelkednek: Gaál István IV. é. hh. imádkozása, melyet a gyűlés szívesen megdicsért és a Molnár Elemér III. é. th. felolvasása („A vallási evolúció főbb sajátosságairól“), mely most van bírálattal. Ezeken kívül pályaművek irásával is igyekeznek képezni magukat a tagok jövő nagy hivatásukra. Legközelebb a „Pütkösti predikáció“ irására kitűzött pályakérdés határ-

ideje járt le, melyre két munka érkezett s melyek közül az egyik: „Jövel szent lélek Ur Isten“ jelíggű nyerte el a kisebb pályadíjat, 20 koronát. Szerzője: Illyés István IV. é. hh.

A bizottság kitűzte az imádkozási és a predikálási, valamint a vitaversenynek is a tárgyait és idejét. Imádkozási verseny határ-ideje febr. 7. Tárnya a Czinke István: Ó-év utolsó estéjén mondandó imádsága. A predikálási versenyt febr. 14-én tartja az Egylet, melyen a Wirth—Zwingli—Rohoska-féle egyházi beszédek közül a II. kötetben levő 7. sz. mondandó el. A vitaverseny tárgyai: I. A halotthamvasztás. II. Mennyiben egészséges az újkori kulturális fejlődés a kereszténységre nézve? Idejök: márc. hó.

Mint értesültünk, a hittanhallgatók hangversenye és táncmulatása febr. hó második felében lesz. Az előkészületeket már megkezdették.

A „Főiskolai Jogászegylet“-ben a lelkesedés és munkakedv, mellyel év elején az itt tartózkodó joghallgatók munkához fogtak, nem hanyatlott, sőt minden irányban fokozódott. Gesztelyi Nagy László sikerült felolvasása (A törvénytelen gyermek jogi helyzete) 10 koronával jutalmaztatott; úgyszintén jutalomban (5 kor.) részesült az erre Hubay László és Homonnay Zoltán által készített bírálat is. Mikola Bálint a „Szabad akarat“ról tartott sorozatos felolvasást. Felvetetett az az eszme, hogy létesítsék egy alap, melyből a Jogászegyletben felolvasott,

sikerült, arra érdemes dolgozatok kinyomassanak. E kérdés előkészítése és javaslatétel az elnökségre bízott. Szemináriumi órákon is komoly munka folyt e félévben; megbeszélés tárgya volt itt a „magyar-horvát közjogi viszony“, a „mentelmi jog“, a „képviselő választások lefolyása“, a „mandátumok igazolása“ stb. Önálló dolgozattal szerepeltek Hubay László: „A választói jogosítóság“, ifj. Szabó Sándor „az 1867. XII. t. c. (a kiegyezés) jogi természete“ és Gesztelyi Nagy László „A nádori szék betöltésének kérdése“. A január 31-én rendezendő mulatság előkészítését a tiszti kar és a megválasztott háznagy (Andrássy Dániel) intézi.

A „Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ fokozott buzgalommal folytatja megkezdett munkásságát. Megdicsértetett Kiss Géza: „Alkony remeke“ című költeménye. Birálat alatt vannak: Garaczy Imre felolvasása, Kerekes György és Kiss Géza versciklusa. A „Diákelbeszélés“ című pályakérdésre négy pályamunka érkezett, azonban egyik sem ütötte meg a kellő mértéket, így a Társulat újból kitűzte márc. 9-ki lejáráttal. Félévi munkásságát bezárta a Társulat dec. 15-én s a második félévi gyűléseit febr. 8-án fogja megkezdeni — A január 24-én tartandó mulatságra már megkezdődtek az előkészületek; a rendezőbizottság mindent elkövet a mulatság sikerének érdekében.

Az „Erdélyi Önképzőkör“ folytatja szeptemberben megkezdett munkásságát. — Az eddig lejárt pályatételek közül a lírai pályakérdésre 24 munka érkezett, a melyek közül a díjat „Memento mori“ s „Tihanyi vizek mellett“

című költemények szerzői — Novák József és Kriston Antal — kapták. Dicséretben részesült: Novák József, Kriston Antal és Szabó Gyula egy-egy verse. A novella pályakérdésre 3 pályamű érkezett, azonban díjra egy sem volt érdemes; megdicsértetett Szabó Gyulának: „A vén bohém“ című novellája. A sikertelen novella pályakérdés helyére a Kör szabad előadást tűzött ki, január 11-iki dátummal. A történeti pályakérdésre 2, a lélektanira pedig 3 pályamű érkezett, melyek bírálata alatt vannak. A később lejárandó pályakérdések a következők: 1. Kemény Zsigmond regény költszete (irodalmi) beadási határidő január 17.; 2. Erdélyi János a kritikus (esztetikai) beadási határidő: febr. 14.; 3. A mérleg és az inga alkalmazásaikkal (fizikai) bead. határidő: március 14.

Az „Akadémiai Gyorsíró-Egylet“ okt. hó 9-én tartotta alakuló közgyűlését. Tisztikara a következőképen alakult meg: elnök: G. Nagy László III. é. jh. Alelnök: Hubay László III. é. jh. Titkár: Stunda István II. é. hh. Könyvtárnok: Illyés János II. é. hh. Jegyző: Bv. Szabó Sándor II. é. jh. Pénztárnok: Kiss Géza II. é. hh. Bizottsági tagok: Riedl Miklós II. é. hh., Szabó Sándor II. é. hh., Mikola Bálint II. é. jh. és Süttő Gyula II. é. jh. Tanfolyamvezető kezdőknél: Illyés János II. é. hh., haladóknál: G. Nagy László III. é. jh. Az alakuló közgyűlés egyhangú lelkesedéssel Nt. Dr. Rácz Lajos theol. tanár urat kérte fel tanárelnökiül, aki azt szíves volt elfogadni s jóakarattal támogatásáról és vezetéséről a társulatot biztosítani.

HIREK.

A „Magyar Irodalmi Önképző Társulat“ és a gymn. „Erdélyi Önképzőkör“ által Erdélyi János Sárospatakon, 1914 ben felállítandó szobrának javára 1914. év január 24-én tartandó színelőadással egybekötött táncmulatságára nagyban folynak az előkészületek. A két testvér-társulat által kiküldött rendező-bizottság a legnagyobb odaadással működik a nemes cél s a siker érdekében. Színre kerül Farkas Imre: „Iglói diákok“ című négy felvonásos színműve. A női szerepre Rác Jenőné úrhölgy volt szíves vállalkozni, kinek mindnyájunk által elismert gyönyörű szép hangja, kiváló színpadi játéka nagyban emeli a színdarab sikerét. A férfiszerepekben is az ifjuság legkiválóbb erői fognak közreműködni. E mulatság lesz a farsangi szezon első bálja. A nemes célt bizonyára pártolni fogja városunk s a vidék intelligens közönsége, hiszen mindnyájunk érdeke, hogy Sárospatak egy monumentális emlékekkel gazdagabb legyen s Erdélyi János szobrának felállítása már ez iskolai évben, a nagy ember születése 100-ik évében megvalósulást nyerjen. Jegyek január hó 10-től előjegyezhetők a Főiskola és Fischer Lajos könyvkereskedésében.

Az Akadémiai Athletikai Club korcsolya és tennispálya létesítésén fáradozik. Egy újabb tér, ahol a közönség és diákság közelebb jöhet egymáshoz. A korcsolyapálya az ó Bodrogon már kész is van. Idényjegy városiaknak 6 K, diákoknak 4 K. Személyjegy

egy alkalomra 30 fillér, vasárnap 40 fillér; diákoknak mindig 20 fillér. A Club bizottsága gondoskodni fog arról, hogy a közönség teljesen meg legyen elégedve. A tennispálya tavasszal készül. Természetesen mindkét vállalkozásunkhoz szükségünk van a városi közönség támogatására. Kérjük közönségünket ezuttal is, hogy karolják fel szívesen vállalkozásunkat; ne mutassanak hideg közönyt, hiszen mindkettő oly kedves és szórakoztató sport, amelyre a közönségnek talán nagyobb szüksége van, mint nekünk. A korcsolyapályán való résztvevők számára iv van kibocsátva.

Joghallgatók figyelmébe! Tudatjuk azokkal a joghallgatókkal, akik januárban szándékoznak alapvizsgát tenni, hogy az alapvizsgák terminusát a jogi kar január 14. és 15. ére tette. Alapvizsga iránti kérvények január 13-áig nyújtandók be a dékáni hivatalba. Ügyszintén már most közöljük a joghallgatókkal, hogy az index aláírások, félév lezárások (erősítés) január utolsó három napján fognak eszközöltetni. Colloquiumok egész január hóban elfogadtatnak. Itt említjük meg, hogy a Jogászegylet szokásos évi mulatságát január 31-én rendezi.

Most jelent meg Gesztelyi Nagy László joghallgató munkája: *Nietzsche felfogása a vallásról, különösen a keresztyénségről*. Ára 50 fillér. Megrendelhető a szerzőnél, vagy lapunk szerkesztősége útján is. Ismertetését jelen számunkban közöljük.

Adakozás. Maklár Papp Miklós nyug. főgymn. tanár 10 koronát küldött a „Főiskolai Tűzoltó-Egylet” részére, mely adakozásért a parancsnokság ez úton is köszönetét fejezi ki. Bárcsak ez adakozás másokat is buzdítana ez egylet segélyezésére, mely valóban rá van arra szorúlva.

Törekvés a címe annak az ifjúsági lapnak, mit a rozsnói evang. főgimnázium ifjú bátrai ez éven megindítottak. Sok dicséret illeti meg ezeket a fiúkat, a kik úgy látszik sok nehézséggel küzdenek, de kedves lehet a tér és melegítő, hol meglehet állani egy kis szárnyemelésre és próbálgatásra. Sok kitarást kívánunk és komoly munkát! A lapot, mely gépirással jelenik meg, a *Petőfi Önképzőkör* adja ki. Megjelenik havonta 2-szer. Főszerkesztő: *Márk Viktor*. Felelőszerkesztő: *Luzsicza Tihamér*. Szerkesztő: *Egyed Miklós*. Főmunkatárs: *Nikl Zoltán*. Munkatársak: *Izsó Gyula* és *Keresztúry Kálmán*.

„Tanítók Fürdője” alakuló közgyűlése. Székelyudvarhelyen, m. évi december hó 27-én délután 3 órakor tartotta a „*Tanítók Fürdője*” *Részvénytársaság* alakuló közgyűlését. Fáradhatatlan munkássággal, kitartó lelkesedéssel vitte ezen részvénytársasági szervezkedést *Gyerkes Mihály* székelyudvarhelyi ig. tanító sikerrel oda, hogy most megteremthetik a hazai *tanítók társadalmi gyógyfürdőjét, üdülő és nyaraló helyét* a csinos kulturváros: Székelyudvarhely határában levő és lombos erdő között fekvő kénes-sósvizű *Szejké* fürdőn; *gyermeknyaralótelepét* pedig a fenyvesek közötti *Homoród* fürdőn. Ezen áldásos intézmény támogatására a 25 K. értékű részvények még mindig jegyezhetők szervezőnél. A nagy társadalomnak is hathatós érdeke lévén, *tanítók fürdője, tanulók nyaralótelepe* létesítése, a további legmelegebb pártolásra ajánljuk ezt az értékes akciót.

Előfizetési nyugtázásokat a jövő számban hozzuk.

A FOLKLORE FELLOWS.

A Folklore Fellows néphagyományt kutató nemzetközi tudományos szövetség magyar osztálya a sárospataki tanuló ifjúságnak magyar néphagyományt gyűjtő szövetsége számára még a múlt iskolai évben kitűzött pályakérdésére értékes és elég bő anyag gyűlt össze. Minthogy azonban az egyes pályakérdésekre beérkezett gyűjtemények között nem volt meg az arányosság terjedeleme tekintetében, mert pl. legbővebb volt a népdalgyűjtemény, a mellett a mesék és mondák csak kevés számmal szerepeltek, azért a F. F. magyar osztálya ez évfolyamára is új pályakérdéseket tűzött ki a tanuló ifjúság — hittan-hallgatók, joghallgatók, főgimnáziumi és tanítóképző-intézeti növendékek számára. A pályakérdések a következők: I. Kisfaludy-Társaság 300 korona adományából: 1. A leggazdagabb és legértékesebb prózai népmese,- monda- és legenda gyűjteményekre kitűz I. díj 50 kor.-t, II. díj 30 kor.-t, III. díj 20 kor.-t és IV. díj 2 kötet népköltési gyűjteményt. 2. Epikai emlékeinket (régiballadák, románcok, verses mesék, legendák, gjadok stb.) nagykban foglaló leggazdagabb és legértékesebb gyűjteményekre kitűz I. 50, II. 30, III. díj 20 kor.-t és IV. díj 2 kötet népköltési gyűjteményt. 3. A leggazdagabb és legértékesebb misztériumokat és egyéb alakoskodó játékokat felölelő gyűjteményekre kitűz ugyancsak I. 50, II. 30, III. díj 20 koronát és IV. díj 2 kötet népköltési gyűjteményt. A F. F. magyar osztálya elnökségének óhajta szerint a gyűjtők elsősorban a felsorolt három pályakérdésre fordítsanak különös figyelmet.

A F. F. magyar osztályának 200 kor. adományából és könyvajándékából kitűz továbbá IV. pályakérdésül a leggazdagabb és legértékesebb dalgyűjteményekre — V. pályakérdésül pedig babonák, babonáshit és szokások, ráolvasások, gyermekjátékok, táncszók és lakadalmi kurjantások, találós mesék prózában és versben, közmondások, szólásmódok, tájnyelvi emlékek, gyökeres mondások leggazdagabb és legértékesebb gyűjteményeire külön-külön I. 50, II. 30, III. díj 20 koronát és IV. díj 2 kötet népköltési gyűjteményt. Mindenik csoportban beadott pályaművek közül a viszonylag legértékesebb gyűjtemény két-két kötet s az összes között a legértékesebb ugyancsak 2 kötet népköltési gyűjteménnyel fog jutalmaztatni. A hangtanilag pontosan lejegyzett szövegű gyűjtemények számára minden egyes pályakérdésnél két-két kötet népköltési gyűjtemény tüzetik ki. A gyűjtő nevével jelzett pályaművek 4. r. alakú papírosra tisztán írva, lapszámozva, tartalomjegyzékkel ellátva s fűzve 1914. január hó 15-ének déli 12 órájáig adandók be a sárospataki szövetség elnökségéhez, a főiskolai közigazgatói hivatalba.

Minthogy a Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchenyi-Könyvtára évközben is bármikor megvásárolja az igazgatóság vagy a F. F. magyarországi elnöksége címére beküldött régi írott dalgyűjteményeket és ponyvairodalmi termékeket, azért ez úton is felhívjuk nemcsak az ifjúságot, de mindazon előfizetőinket, kik a néppel közelebbi érintkezésbe vannak, hogy mindenféle régi néphagyományt felölelő írott könyveket, melyek talán elhánnya és értéknélkülieknek tekintve hever-

nek birtokukban, adják el az említett közegeknek és csekély útana járassal nézzenek szét a nép közt, tudakozódjának ilyenféle írott dolgok után. Sohasem lehet tudni, milyen értékes és megbecsülhetetlen kincsek merülhetnek fel ilyeténképen. Reméljük, hogy a sárospataki ifjusággal a F. F. magyar osztálya újra teljesen meg lesz elégedve. Tájékoztató és részletes prospektus kapható a kiadóhivatalban.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Lapunk olvasóinak bőséges és boldog új esztendőt kívánunk.

D. J. Kolozsvár. Kéziratot várunk Szabadgondolat. Cserepéldányt indítottunk. Kérjük a viszonzását!

H. J. Ön azt írja: a főhősét a kor nem érti meg. — Mi pedig Önt nem értjük.

G. G. Budapest. A karácsonyi postatorlódás miatt nem kaptunk semmit. Igaz?

T. Gy. Budapest. T.-p.-t indítottunk a jobb jövő reményében.

Ifjú. Ön ezeket írja:

Óh szerelem, ó nő, te drága
Szívemben van lelked virága.

Ajánljuk, hogy a fejébe tegye a virágot, ott tovább fog élni.

Ha majd . . . jobbat ír, akkor beszélhetünk.

K. S. *Ha kimegyek* . . . Ne menjen ki, ha ilyen rosszat lát odakint.

Pataki. Idem név alatt egy akadémiai hallgató ír, kitől nem kaptunk felhatalmazást nevének elárulására. Indítson sajtópörrt ellene, akkor megtudja, ki az illető

Kiadóhivatali főnök: Kőrössy István.

Müller Ármin

divatárú kereskedő Sárospatakon.

Ajánlja dus választékú férfi kalap és finom fehérneműt a tanulóifjuságnak

**kedvezményes
olcsó árakon.**

Vállalja férfiföltönyök elkészíttetését saját szöveteiből felelősség mellett

ünneputáni s részletfizetésre is.

Harstein Lajos

cukrász ajánlja a legfinomabb teasütemények kilojaí 5 K-ért.

Süteményei, tortái elsőrendűek.

Vidéki megrendelések, eljegyzési és menyegzői torták jutányos áron készülnek.

HIRDETÉSEK

felvétetnek
e lap kiadó-
hivatalában.

'HUNGARIA'

mosó s vegytisztító intézet S.-Patakon.

Van szerencsém a m. t. közönséget értesíteni, hogy a Rákóczi-utcán a mai kornak teljesen megfelelő

vegytisztító intézetet

létesítettem. Elvállalok minden e szakba vágó munkát, u. m. férfi- és női ruhák, keztyűk, függönyök, szalagok, csipkék, nyakkendők és fehérneműek tisztítását. Kelme és ruhafestést minden színre elvállalok. A n. é. közönség b. pártfogását kérve, maradok

tisztelettel

Neumann Mór mosó és vegytisztítóintézete.

Gallérok 7 nap alatt készílnék. Szörmettisztítás.

A

'Központ'

vendéglőben

minden, ami jó. kapható. Kőbányai sörök, izletes ételek, különféle villásreggelik. kitűnő zaclik, jó borok. Ezenkívül elvállal bankettek rendezését, bálokban ételek és italok szolgáltatását s jó, tiszta kiszolgálásról gondoskodik

Klein Ábrahám,

a „Központ“ tulajdonosa.

Makótól Jeruzsálemig

sehol sem részesülhet oly előzékeny, pontos kiszolgálásban, **óra és ékszerárnyait** ^{tőlünk szerzi be.} mintha Ezidei saisonra különösen nagy gondot fordítunk, arra törekszünk, hogy meggyőzzük a m. t. közönséget arról, hogy felesleges a fáradsággal, sokszor túlfizetéssel járó idegen cégektől való rendelés és tiszteletteljesen kérjük a m. t. közönséget, sziveskedjék bizalommal hozzánk fordulni, hogy minden tekintetben kifogástalan kiszolgálásunkat bebizonyítsuk. Raktáron tartunk mindennemű értéktárgyakat, azonban kérjük t. verőinket, hogy a vásárlásról hennünket idejekorán értesíteni sziveskedjék, hogy esetlegesen egyéni ízléseknek megfelelő tárgyakkal is szol-

gálhassunk. A t. tanulóifjúságnak különösen ajánljuk elsőrendű zsebóráinkat, kényelmes részletfizetésre is. Vidékre mindennemű tárgyakból választékot küldünk.

Spitz Antal és Fia órás s ékszerész Sárospatak
Kitünő villanyelemünk van, tessék megpróbálni.

Burger Lajos uri szabó, hazai és angol szövet raktár.

Készít mérték szerint zakko öltönyt 40 K és feljebb, zsakot öltönyt 70 K és feljebb, továbbá mindenféle öltönyöket a legjutányosabb árban. Ref. papi palástokat selyemből 110 K. Selyemből bársony előrésszel 120 kor. jótállás mellett. Tanulóknak és akadémiai hallgatóknak kedvezményes fizetési feltételeket adok. Kovaid Péter és Fia országos hírvégytisztító gyáranak egyedüli képviselője Sárospatak

„AMERIKA“-szálloda

és vendéglő Sárospatakon, a vasut mellett. Olcsó, kényelmes, tiszta szobák. A vendéglőben kiváló jó magyar konyha, elsőrendű hegyaljai tiszta borok.

Tulajdonos Ornstein Ignác Sárospatakon.

Stecher Márkus cipőüzlete

nagy raktár box, chevreaux, lakcipő ujdonságokból! Jó áru, olcsó ár! Tanulóknak kedvező fizetési feltételek! Cipőkülönlegességek raktára. Próbálja meg